

Leefmilieu

Dennenstraat 124, 6543 JW Nijmegen
T: 024 378 03 84
E: burgernetwerk@leefmilieu.nl
<http://www.leefmilieu.nl>

Verslag workshop 'Gemeenten en particulieren tuinieren gezonder zonder pesticiden'

12 november 2010

Inleiding

Op 12 november 2010 werd in Nijmegen de workshop 'Gemeenten en particulieren tuinieren gezonder zonder pesticiden gehouden'. De 22 deelnemers bestonden uit medewerkers van gemeenten, milieu- en natuurgroepen en geïnteresseerden afkomstig uit het hele land.

De workshop is georganiseerd door vereniging Leefmilieu in samenwerking met de Europese Milieu- en Gezondheidsorganisatie HEAL (Health and Environment Alliance). Het programma bestond uit drie interessante presentaties gevolgd door uitwisselen van ervaringen en het formuleren van aanbevelingen om het pesticidengebruik onder overheden en particulieren te verminderen.

Dit verslag geeft een korte weergave van de presentaties (de volledige presentaties zijn beschikbaar op de website www.leefmilieu.nl bij het onderwerp "Groen in de stad") en de aanbevelingen.

Presentaties

Effecten van pesticiden op vruchtbaarheid en zwangerschap

In deze presentatie geeft Nel Roeleveld een inleiding op wetenschappelijk onderzoek naar de effecten van pesticiden op vruchtbaarheid en zwangerschap. Ze legt uit waarom het onderzoek ingewikkeld is, bijvoorbeeld doordat de effecten zeer verschillen afhankelijk van het moment van blootstelling in de zwangerschap (effecten bij blootstelling in de 4de week zijn heel anders dan effecten bij blootstelling in de 20ste week bijvoorbeeld). Ook de grote diversiteit aan producten bemoeilijkt het onderzoek. Dit maakt dat studies tegenstrijdige resultaten laten zien.

Aan bod komen de mogelijke effecten op menstruatie/ovulatie, spermakwaliteit, tijd tot zwangerschap, miskramen, geboortegewicht en aangeboren afwijkingen. Conclusies die getrokken worden aan het eind van de presentatie zijn:

- verlaagd geboortegewicht is mogelijk een gevolg van pesticidenblootstelling
- duidelijk verhoogde risico's voor vruchtbaarheid, miskramen en aangeboren afwijkingen.

Onkruidbeheer, de bestrijdingsmiddelen voorbij

De gemeente Nijmegen heeft in 1989 het besluit genomen haar groen zonder bestrijdingsmiddelen te gaan onderhouden. Sinds 1992 is dit gerealiseerd. Fred Aalders, kwaliteitsbeheerder afval en reiniging, vertelt wat dit met zich meebrengt. Een verhaal over ontwikkeling van nieuwe methoden, valkuilen, beeldkwaliteit, communicatie en budget.

De eerst in 1989 gekozen methode 'borstelen' levert nogal wat problemen op: bijvoorbeeld beschadiging muurtjes, onkruid rondom obstakels en het wortelpakket nam in omvang toe. Vervolgens wordt gewerkt met de WAVE-methode (met heet water wordt het onkruid verwijderd) en dit laat

betere resultaten zien. Deze methode is het hele jaar toepasbaar, werkt niet alleen curatief maar ook preventief en werkt uiteraard zonder chemicaliën. Het is gebleken dat het wel tijd kost voordat de resultaten zichtbaar worden, het vergt dus enig geduld van de burger en goede communicatie van de gemeente. Zowel bij vegen als bij de WAVE-methode blijkt monitoring van de situatie een zwakke schakel: het is van groot belang om dit goed te doen, zodat je weet wanneer je in moet grijpen. Sinds 2008 wordt hiervoor een classificatiesysteem gebruikt, waarbij beoordeeld wordt op voeglengtebegroeiing, lijnbegroeiing en obstakels. Deze systematiek werkt goed en de verbetering van de beeldkwaliteit is zichtbaar in de resultaten.

Fred Aalders concludeert dat er nog steeds verbetering mogelijk is: de gewenste beeldkwaliteit wordt nog niet overal gehaald en de kosten zijn hoog. De gemeente Nijmegen blijft daarom zoeken naar nieuwe methoden en start een proef met de 'weedblaster' (deze maakt gebruik van hete lucht in plaats van heet water). Een weg terug naar gebruik van chemicaliën is er in Nijmegen in ieder geval niet.

Pesticidenvrij onderhoud, de ervaringen in Vlaanderen

In Vlaanderen werkt de Vereniging voor Ecologisch Leven en Tuinieren (VELT) aan het reduceren van het gebruik van pesticiden. In 2001 is er in Vlaanderen een decreet aangenomen ter vermindering van het gebruik van pesticiden door openbare diensten in het Vlaamse Gewest. Greet Tijskens vertelt over de campagne die opgezet is om zowel dit decreet te ondersteunen als ook particulieren voor te lichten over andere methoden van groenbeheer. De website www.zonderisgezonder.be bevat zeer veel informatie hoe je tuiniert zonder gebruik van pesticiden. Ontwerp van de tuin op basis van de natuurlijke successie werkt preventief en geeft zelfs minder tuinarbeid (wie schoffelt houdt de bodem geschikt voor éénjarigen en houdt daarmee zichzelf aan het werk). Ook in de openbare ruimte moet bij aanleg veel slimmer ontwerpen worden en gebruik gemaakt worden van successie. Bij verhardingen kritisch zijn of deze werkelijk gewenst zijn en juist geplaatst. Paden moeten bij voorkeur gelegd worden, daar waar de mensen het liefst lopen (les lignes de desir).

Activiteiten die in Vlaanderen ontplooid zijn, zijn onder anderen:

- het aanbieden van een ecotuinscan voor particulieren,
- de gemeente Hasselt biedt jongeren vakantiewerk aan in het onkruidbeheer en voedt hen daarmee tegelijkertijd op,
- subsidies voor het gebruik van milieuvriendelijke bestrijdingsmiddelen
- veel informatievoorziening: www.zonderisgezonder.be, leidraad pesticidentoets (preventie), Harmonisch Park- en Groenbeheer (vademeca)

Een mooi voorbeeld voor groenbeleid hanteert de gemeente Gent. Het beleid dat je overal waar je staat een boom moet kunnen zien, het níet planten van een boom moet beargumenteerd worden.

Aanbevelingen

De aanbevelingen zijn grofweg op te splitsen in aanbevelingen om de lokale overheden tot een andere aanpak te bewegen en aanbevelingen om particulieren tot gezonder tuinieren aan te zetten. Een aantal aanwezigen dringt er op aan de aandacht vooral te richten op particulieren.

Particulieren

- Er zou veel meer voorlichting aan de particulier moeten komen enerzijds over de nadelen van chemiegebruik en anderzijds over de mogelijkheden hoe het anders kan 'durf te tuinieren zonder'. Tuincentra zouden hier een rol in kunnen spelen.
- Biedt particulieren een tuinscan aan, waarmee ze aan de slag kunnen om hun tuin makkelijker in onderhoud te maken, zonder te verstenen en pesticiden te gebruiken.
- Er moet een keerpunt komen in het zicht op 'onkruid'; onkruiden zijn ook mooie en nuttige planten.
- Ook drinkwaterbedrijven zouden een partner kunnen zijn vanuit een andere invalshoek. Het is immers bekend dat er residuen van pesticiden in het drinkwater voorkomen en dat het ook zeer kostbaar is om het water van de pesticiden te ontdoen.

Overheden

- Het is van belang dat bij een veranderde aanpak van het groen in een stad, waarbij mogelijk meer onkruid blijft staan, ambtenaren die op straat aanwezig zijn uitleg kunnen geven over het hoe & waarom van de nieuwe aanpak. Zij moeten kunnen uitleggen waarom het gebruik van chemicaliën niet de voorkeur verdient.

- In Hasselt (België) is er een project om de jongeren bewuster te maken over het belang van groen. Zij worden op hun 16de uitgenodigd vakantiewerk te komen doen bij de gemeente, het vakantiewerk bestaat dan uit groenonderhoud en zwerfvuil aanpakken. Dit lijkt een goede manier om meer bewustzijn te creëren.
- Er moet veel meer kennisdeling komen op het gebied van chemievrij groenonderhoud. Nu zijn de gemeenten veelal eenzaam aan de slag, zonder veel uitwisseling van ervaringen. Ook het Duurzaam Onkruidbeheer (DOB) wordt niet grootschalig gepromoot of toegelicht.
- De ministeries moeten betrokken worden om het gebruik door overheden te verminderen. Zij moeten adviseren wat goede methoden zijn.

Tenslotte

Aandacht voor vermindering van pesticidengebruik zal de komende jaren zeker nodig blijven. De vereniging Leefmilieu heeft hiertoe in samenwerking met HEAL een ansichtkaart gemaakt. Deze ansichtkaart kan gebruikt worden om aan gemeenten en/of scholen te sturen om hen te vragen pesticidengebruik te verminderen, maar ook om 'gewoon' als kaart te gebruiken en zo het bewustzijn onder burgers te vergroten.

De ansichtkaart is voor voorlichtingsdoeleinden te verkrijgen bij Leefmilieu, stuur een mailtje aan burgernetwerk@leefmilieu.nl met daarin beschreven waarvoor je ze wilt gebruiken en het gewenste aantal.

Zorg voor een gezonde leefomgeving. Stop pesticidengebruik!
Pesticiden maken vlinders en andere insecten dood, het zijn giftige stoffen. Ze bedreigen daarmee ook de gezondheid, vooral van kinderen. Vraag uw gemeente en scholen om parken en speelplaatsen zonder pesticiden te onderhouden. U kunt daarvoor deze kaart gebruiken.

© Copyright Vereniging Leefmilieu en HEAL - Foto: Willemien

Deze kaart is gemaakt door vereniging Leefmilieu in samenwerking met de Europese Health and Environment Alliance. Meer informatie: www.leefmilieu.nl + www.healalliance.eu